

ДЕЯКІ АСПЕКТИ РЕЛОКАЦІЇ УКРАЇНСЬКИХ ПІДПРИЄМСТВ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ

Вінницький національний технічний університет

Анотація

Розглянуто приклади успішної релокації у м. Вінницю низки українських виробничих підприємств та запропоновано можливу типізацію таких підприємств.

Ключові слова: релокація, підприємство, місцева влада, держава.

Abstract

Examples of successful relocation of a number of Ukrainian manufacturing enterprises in Vinnytsia were considered and a possible typification of such enterprises was proposed.

Keywords: relocation, enterprise, local government, state.

Запровадження в Україні воєнного стану досить серйозно вплинуло на економічну стабільність роботи вітчизняних підприємств і підприємців. В умовах, які склалися, підприємства країни, що втратили можливість здійснювати свою виробничу і підприємницьку діяльність, вимушені були переїжджати в більш безпечні регіони України [1], [2].

Щоб зберегти виробничі потужності таких підприємств, уряд видав Постанову № 305, якою запустив програму релокації (евакуації) цих підприємств у більш безпечні регіони країни, причому евакуюватися може будь-яке підприємство, незалежно від доходу, кількості обладнання та наявного персоналу. Разом з тим, пріоритет надається підприємствам, які виробляють товари подвійного призначення і можуть працювати на військовий потенціал країни. Для цього власник чи представник підприємства надає органам місцевого самоврядування певну інформацію про свої потреби (це: потужності електроенергії, висота стелі та площі приміщень для розміщення обладнання, під'їзди, наявні електро- та газові мережі тощо), задоволення яких потрібно для розгортання виробництва. Аналізуючи ці запити, місцева влада регіону надає свої пропозиції про можливість їх задоволення. І далі підприємство вирішує: переїжджати до цього регіону (міста) чи ні.

Проведений аналіз показав, що у Вінниці процес релокації підприємств відбувається досить активно. Станом на жовтень місяць 2022 року до Вінницької громади евакуювалось уже 138 підприємств, 96 з яких вже розпочали свою діяльність. Це надало можливість створити понад 900 нових робочих місць на цих релокованих підприємствах, на яких задіяні як жителі Вінниці, так і вимушені переселенці з місць бойових дій. Так, до Вінниці переїхали підприємства з Маріуполя, Києва, Харкова, Дніпра, Мелітополя, Херсону [3].

Спеціалізація цих підприємств є різною: це виробництво холодильного та вентиляційного обладнання, логістика та вантажні перевезення, енергетика, опалювальне та водопровідне устаткування, оптова торгівля залізними виробами, текстильна промисловість, вироби з пластмаси та гуми, ІТ-сфера, машинобудування, виробництво медичного та косметичного устаткування та інше.

Наведемо приклади діяльності окремих релокованих підприємств. Так, упродовж одного місяця відновило роботу у Вінниці евакуйоване підприємство «УКпостач» з міста Дергачі на Харківщині, якому місцева влада надала складські приміщення на одному із вінницьких заводів. Упродовж місяця харків'яни встановили на релокованому підприємстві перевезене технологічне обладнання, здійснили його монтаж і запустили в роботу. Наразі «УКпостач» виробляє холодильне обладнання і входить до складу потужного холдингу «UBC Group», який і допоміг з відновленням роботи свого структурного підрозділу. Окрім того, «UBC Group» інвестував у Вінниці кошти в будівництво заводу холодильного обладнання. Загалом на відновленому заводі зайнято більше 230 робітників та інженерних працівників, причому приблизно половина з них – вінничани. Тут планують і надалі збільшувати кількість робочих місць.

Дещо суперечливим, на наш погляд є те, що на релокованому підприємстві працівники отримують заробітну плату приблизно на п'ять тисяч гривень більше, ніж на раніше побудованому у Вінниці в 2018 році тим же холдингом «UBC Group» аналогічному підприємстві з виробництва холодильної техніки для напоїв і продуктів. За певних умов це може спричинити певну соціальну несправедливість по відношенню до місцевих працівників.

У Вінниці також розпочав роботу швейний цех торгової марки «Anabel Arto», на якому виробляють білизну, купальники та домашній одяг. Засновники торгової марки – подружжя Анастасія та Андрій Дуліни – вимушені були двічі перевозити своє виробництво. В 2014 році потужності цеху були релоковані з Луганська в Харків, а в 2022 році – з Харкова у Вінницю. Відновлений у Вінниці цех розрахований на 50 робочих місць, деяке обладнання швейне підприємство докупило, але основне було перевезено з Харкова. Кваліфіковану допомогу у пошуку приміщення підприємству надала міська влада, що дозволило створити якомога більше робочих місць.

Характерною є історія переселенців Анни та Костянтина Воскобойників, які перевели свою кондитерську діяльність до Вінниці із Херсона. Кондитери були приємно вражені від дій міської влади, яка, за їх словами, дуже зацікавлена в створенні нових робочих місць. Сьогодні у новій кондитерській «Perfetto» у центрі Вінниці, на Соборній, можна скуштувати кілька десятків різновидів натурального морозива та крафтові торти, які раніше підкоряли серця херсонців, а тепер – вінничан.

До Вінниці евакуювалось підприємство «Сталекс» з Харківщини, яке є лідером на ринку б'юті-індустрії. Відомі всьому світу манікюрні інструменти «Staleks PRO» відтепер вироблятимуться у Вінниці. Наразі підприємство, на якому задіяно до 200 працівників, працює на 60% своєї потужності. Виробники запустили у виробництво пилочки та полірувальні матеріали для манікюру, розпочали робити пінцети, відновлюють виробництво стоматологічного інструменту тощо. На сьогодні цехи підприємства займають орендовані приміщення площею 2 тис. кв метрів. До Вінниці підприємці перевезли тільки частину обладнання – 50 вантажівок. Це було досить складно, оскільки проїхати всі блокпости було дуже непросто. Наразі підприємство намагається збільшити кількість свого персоналу, основу якого становлять досвідчені фахівці, які працювали у Харкові, а також і нові працівники, яких набирають у Вінниці, пропонуючи їм місячну зарплату у 10-15 тисяч гривень.

Ще одне із переселених з Мелітополя підприємств за півтора місяці у Вінниці «з нуля» відновило свою роботу. Підприємство має в асортименті побутову техніку та інструменти для будівництва та ремонтів – викрутки, плоскогубці, пилки, молотки, зубила тощо. На жаль, нічого з Мелітополя підприємцям вивезти не вдалося; люди виїжджали на свій страх і ризик: хто через «зелені» коридори, хто через блокпости тощо. Загалом змогли виїхати 12 родин з Мелітополя, які вже працюють на релокованому рідному підприємстві. Нині тут працюють понад 40 людей, серед яких є і вінничани – збирають, пакують та адресно відправляють замовникам замовлені товари. Крім того, релоковане підприємство почало співпрацювати з вінницьким підприємством «Плазматек».

Заслуговує на увагу і діяльність релокованого підприємства «Контакт» з Донеччини. Це підприємство розпочало свою діяльність понад 30 років тому назад і виготовляє гідроциліндри, обладнання для газових магістралей і промислових підприємств тощо. До 24-го лютого 2022 року всі потужності підприємства зосереджувалися у Донецькій області, однак після початку військових дій підприємство евакуювало своє виробництво до нашої області. Показовим є також той факт, що підприємство отримало фінансову допомогу від влади, що дозволило швидко евакуювати людей і виробниче обладнання. Тому відновити роботу підприємства вдалося майже відразу після свого переїзду.

Позитивним є те, що місцева влада Вінниччини сприяла розселенню всіх співробітників підприємства «Контакт», які виїхали зі сходу, а це, між іншим, 34 людини. Це дозволило налаштувати та мотивувати працівників підприємства на продуктивну роботу. Більш того, підприємство зареєструвало своє виробництво саме у Вінницькій області й тепер сплачує податки до місцевого бюджету. У такий спосіб підприємство наповнює бюджети і тих, хто допомагав йому вивозити обладнання, забезпечував приміщеннями тощо і сприяв налагодженню діяльності підприємства фактично з нуля.

Проведений нами аналіз також показав, що серед релокованих підприємств можна виділити чотири основні типи підприємств.

Перший тип – великі системні виробничі підприємства. Цим підприємствам досить важко перевозити своє обладнання, яке часто є громіздким і габаритним, і тому такі підприємства найбільше потребують суттєвої фінансової і матеріальної допомоги від держави.

Другий тип – підприємства середнього рівня. Ці підприємства зазвичай мають власні ресурси, часто переїжджають до своїх бізнес-партнерів чи філій, які знаходяться в Україні, переважно самостійно, без суттєвої фінансової допомоги держави. Від держави та органів місцевого самоврядування їм потрібна лише позитивна комунікація та пошук нових партнерів.

Третій тип – ФОПи. Ці суб'єкти підприємництва надають різні послуги або займається «крафтовим» виробництвом. (Примітка: крафт – це виробництво невеликої кількості товарів на малих потужностях та їх реалізація кінцевому споживачу). Такі підприємці після переїзду швидко починають працювати, оскільки на їх продукцію (послуги) практично завжди є значний попит. Допомоги з боку держави, як правило, такі підприємства (підприємці) практично не потребують.

Четвертий тип – ІТ-бізнес. Наразі велика кількість підприємців з ІТ-сектору переїхала на Західну Україну і допомоги держави для свого переїзду також практично не потребує, оскільки ІТ-бізнес зазвичай має достатні ресурси, щоб облаштуватись на новому місці.

Позитивним є також те, що багато релокованих до Вінницької громади підприємств мають на меті поступово розширювати свої експортні можливості, реалізуючи свою продукцію в Польщі, Болгарії, Казахстані, а також розглядають можливість виходу на ринки Чехії, Кіпру, Об'єднаних Арабських Еміратів тощо.

Висновок

В результаті проведених досліджень було встановлено, що успішна діяльність релокованих підприємств багато в чому залежить від активної співпраці між цими підприємствами та органами місцевої влади та самоуправління, які мають докладати максимум зусиль, щоб після евакуації з «гарячих точок» релоковані підприємства почувати себе впевнено і комфортно. Це відкриває можливість нарощувати обсяги виробництва, створювати нові робочі місця, наповнювати бюджети міст, держави України загалом, забезпечувати соціальний захист населення регіонів тощо.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Козловський, В. О. Основи підприємництва : навчальний посібник. У 2-х частинах. Частина I / В. О. Козловський – [Вид. 2-ге, переробл. та доповн.] – Вінниця : ВНТУ, 2017.– 119 с.
2. Козловський, В. О. Основи підприємництва : навчальний посібник. У 2-х частинах. Частина II / В. О. Козловський – [Вид. 2-ге, переробл. та доповн.] –Вінниця : ВНТУ, 2017.–116 с.
3. Релокація бізнесу в Україні та в ЄС. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: [https://biz.ligazakon.net/analytics/213880_relokatsya-bznesu-v-ukran-ta-v-s].

Козловський Володимир Олександрович – к.е.н., доцент, професор кафедри економіки підприємства та виробничого менеджменту Вінницького національного технічного університету, м. Вінниця, e-mail: v@vin.ua або Kozlovskiy.vk.vntu.edu.ua

Kozlovskiy Volodymyr Oleksandrovych – Doctor of Economics, Associate Professor, Professor of the Department of Enterprise Economics and Production Management, Vinnitsa National Technical University, Vinnytsya, e-mail: v@vin.ua or Kozlovskiy.vk.vntu.edu.ua

Кондратюк Владислав Вадимович – студент 4-го курсу групи МВКД-19б факультету менеджменту та інформаційної безпеки Вінницького національного технічного університету, м. Вінниця, e-mail: kondratyuk.vlad1008@gmail.com

Kondratiuk Vladyslav Vadymovych – 4th year student of the MVKD-19b group of the Faculty of Management and Information Security of the Vinnytsia National Technical University, Vinnytsia, e-mail: kondratyuk.vlad1008@gmail.com